

גידה ההיכל

לע"נ הטהורה של מורנו ורבינו עט"ר הגה"צ מרן רבי משה יעקב ווייס בן הגה"ק רבי אברהם צבי זצ"ל נלב"ע ח"י בטבת תשע"ב

יו"ל ע"י בית המדרש הגדול "היכל אברהם צבי" נזה אחיעזר
בנשיאות מורנו הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א גאב"ד נזה אחיעזר
רח"נ נחשוני 3 (מאהורי בינבנים 7-9), נזה אחיעזר בני ברק
עש"ק פרשת וישלח ט"ו בכסלו תשע"ט, גליון מס' 456

זמני כניסת ויציאת השבת

הדה"נ	מוצ"ש	ר"ת
4:15	5:16	5:49
ב"ב		
4:02	5:15	5:53
ירושלים		

נושא הלכתי לפרשת השבוע

משיעוריו של הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א
גאב"ד נזה אחיעזר - בני ברק

הדברים נכתבו להגדיל תורה ולהאדירה, ולא להלכה למעשה

בן שנתמנה למלאות משרת אביו, אם חולק עם אחיו שכרו ובית מדרשו

חידות לפרשת השבוע

- יש לך חידה לפרשת השבוע?
- יש לי. - נו, נשמע מה חידתך?
- אינני חוזר על החידה פעמיים.
- הבנת, וא"כ בפרשה היא מופיעה פעמיים.
- אכן, פעם לפני הרב, ופעם לפני הכל.
2. שאלה: למי היה בן שהחזיר אלף ושבע מאות?
תשובה: כשם אביו מופיע בפרשה.
רמז: מושבט יהודה.

[בראשית לב, ד-ו] וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֶשָׂו אָחִיו אֲרֻצָּה שְׂעִיר שָׂדֵה אָדוֹם. וַיֵּצֵא אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאָדֹנָי לְעֶשָׂו... וַיְהִי לִי שׂוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וְאֶשְׁלָחָה לְהַגִּיד לְאָדֹנָי לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינֶיךָ.

שאלה: מי שהיתה לו משרה ציבורית בבחירת הציבור [כגון רב או אדמו"ר] ונפטר, ולאחר פטירתו מינו הציבור אחד מבני שימלא מקומו, וטוענים אחיו בני המת, שכיון שמשרה זו ניתנה לו מכח אביהם, הרי הם שותפים בשכר וריוח האח, ועליו לחלוק עמם את הכנסותיו. והאח טוען שאין מגיע לאחיו כלום, שהוא היחיד מהבנים המוכשר למלאות משרה זו, ולכן נתמנה, והיה מתמנה אף לו היה זר, ולא בזכות אביו. ואף שהציבור אומרים שלקחוהו על מקום אביו, אין זה אלא פטומי מילי, שאילו לא היה מתאים לא היו בוחרים בו למשרה. - כדרכנו נביא מעט מהדין בשאלה זו, להלכה ולא למעשה.

וכן אם נתנו לו במתנה, דהוא לאמצע אפילו הוא חריף טפי, כמבואר בש"ס [ב"ב קמד, ב] [במשנה, אחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות, נפל לאמצע. תנא האי אומנות לאומנות המלך. תנו רבנן אחד מן האחין שמינוהו גבאי או פולמוסטוס, אם מחמת האחין [רשב"ם: כמנהג העיר לקחת מכל בית שוטר אחד לפי

זכויות האחים בירושת אביהם האדמו"ר

בשול"ת דברי חיים (ב, ח"מ לב) דן בויכוח שנתעורר בין יורשי הרב הקדוש איש אלקים מו"ה יהודה צבי זלה"ה מסטרעטין, שהניח אחריו ג' בנים, ובעירו מילא מקומו הבכור הרב הקדוש מו"ה אברהם, ואחיו הצעיר הרב מו"ה לזר שהיה ג"כ אדם גדול, ובאחרית ימיו גם אליו פנו הרבה מבני ישראל יראי השם [באזפולין], ואחיהם הקטן הרב ר' זנוויל. ולא חילקו ירושת אביהם מחמת דו"ד שהיה ביניהם. והחזיק הבן הבכור באדמו"רות. וכעת נסתלקו כולם, ובאו יורשיהם לחלק עזבון זקנים ובית מדרשו על פי דין תורה. - והשיב הרה"ק הדברי חיים בתוך דבריו: 'כלל הדבר, שבדאווין

שטיב [בית מדרש של אביהם, שהאריך תחילה להוכיח שעומד ברשות כל היורשים, כביתן] בודאי המה שותפים ביחד... ומה שטענו ירתי האחים, שהמתנות ניתנו לבנות בית הכנסת של אביהם הזקן רי"צ, ויד כולם שוה בנדבות. זה תלוי בדין המבואר בשו"ע [ח"מ קעז, א], גבי אחד מאחין שירד לאומנות המלך,

בית המדרש הגדול "היכל אברהם צבי" - נזה אחיעזר
ע"ש מרן הגה"ק רבי אברהם צבי ווייס זצוק"ל גאב"ד נזה אחיעזר
בנשיאות מורנו הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א גאב"ד נזה אחיעזר
רח"נ נחשוני 3 (מאהורי בינבנים 7-9) נזה אחיעזר בני ברק

לומדי חז"ל ויוני מסיימים השמיים את ספסל מנחת. בע"ה ביום חמישי הקרוב
מתחילים מסכת חולין ושימונה בע"ה ב"ב בנסן
זו החודשנות שלכם להצטרף לעשרות לומדי הדף בשיעורי בית מדרש

בברוקר
יצחק ישעי' ווייס
ע"י שורת הנאב"ד האור"ב
ימים א-ו בין 6:00-7:00 בברוקר

לפסח ערב
גרשון הנפלינג
ע"י הגאון רבי
ימים א-ה ושב"ק אחר מעריב - 10 דק' אחרי זמן צאת השבת 5:45

בערב
צבי גריינימן
ע"י הגאון רבי
ימים א-ה ומוצ"ש בין 7:45-6:45 בערב (תמילת טעוים אחרי השיעור)
יום שישי בשעה 1:00 (מנחה 2:00)

ירון מרדכי זכאי
ע"י הגאון רבי
ביום שב"ק בין 3:00-2:30 אחה"צ בבית מדרשנו
(בשעה 3:00 מנחה ואח"כ שיעור בדיני חושן משפט)
בברכת התורה - המארגנים

קול גדולה ורינה שפתנו נתנו

בית המדרש הגדול
"היכל אברהם צבי" - נזה אחיעזר
ע"ש מרן הגה"ק רבי אברהם צבי ווייס זצוק"ל גאב"ד נזה אחיעזר
בנשיאות מורנו הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א גאב"ד נזה אחיעזר
רח"נ נחשוני 3 (מאהורי בינבנים 7-9) נזה אחיעזר בני ברק

מזלא טובא וגדא יאח

בהדרת כבוד וברגשי מל ושמחה, מתכבדים אנו להניח את מיטב אהולינו וברכותינו
המאליות מעומקא דליבא, קדם רום מעינת מורינו ורבינו עטרת ראשנו
המוסר נפשו ולבו למען כל אחד ואחד מלומדינו

מורינו הגאון הצדיק רבי **יצחק ישעי' ווייס שליט"א**
גאב"ד ור"מ דקהילתנו הק'
ולחנתנו הדגול הרה"צ רבי **יעקב יעקובוביץ שליט"א**
לרגל השמחה הגדולה השרויה במעוננו
בעת נישואי הנכד - הבן
החתן המופלג בתגיש הרב **מנחם יששכר בעריש שליט"א**
ע"כ הלכה החשובה

בת הרה"ג החסיד שלשלת תיחוס רבי **יחזקאל חנוך זונאנברג שליט"א**
מנע חזקים משמנטוב ר"ס מקארין ואדמו"ר לעלוב ולמעבדק

שפתנו תרגנה ברבות נאמנות כמות וכוונה, שיוכה מעינת מורנו הרב שליט"א
שיוכה עוד רבות כשינוי לראות רוב נחת דקדושה במידה רבה ודגושה מכל יוצאי
הלציו, מתוך רוב שמתה ומתוך עושר וכבוד, ויזכה עוד רבות בשנים להגדיל תורה
ולהאדירה ככפל כפליים, ויושפע עליו שפעת ברכות משמי מרומים, להתברך
בכל הברכות האמורות בתורת ה' אלקים חיים, עדי עימודי כהן לאורים מירושלים,
אמן.

המברכים ברגשי שמחה ויגיל
הנחלת בית המדרש לומדי ומתפללי ביהמ"ד

ההבדל בין אומנות המלך לבין גבאי

ובפירוש הברייתא הנ"ל שהביאה הגמרא שם, תנו רבנן: אחד מן האחין שמינהו גבאי או פולמוסטוס, אם מחמת האחין, לאחין, אם מחמת עצמו - לעצמו. כתב בתורת חיים (למהרא"ח שור, בבא בתרא שם) שלפי מה שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות הנ"ל, נראה שהמשנה והברייתא לאו בחד גוונא איירי, דברייתא איירי שהיה אביהן מוכס או שיש מנהג בעיר לקחת מכס מכל בית בכל חודש, ומתניתין אשמעינן שאם נפל אחד מן האחין לאומנות השלטון אף על גב שהוא לבדו הטריח עצמו והשתדל בדבר, אפילו הכי כיון שהן שותפין והוא הוציא בהשתדלות מן האמצע, נפל לאמצע. דמסתמא בשביל כולן עשה, כיון שהוציא מן האמצע. דומיא דרישא דקתני השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע, כיון ששבו הנכסים מחמת נכסים, והא דקתני לאומנות השלטון משום דהכי אורחא להשתדל באומנות השלטון על ידי עבדיו ולשחד אותן. אולם מסיק שמדברי הרמב"ם ז"ל בפסקיו ומדברי שאר הפוסקים משמע דמתניתין וברייתא בחד גוונא איירי.

כל שסיבת הריוח מחמת האחין הריוח לאמצע

אבל בסמיכה לחיים כתב, שאין להקשות סתירת פירושי הרמב"ם, דיש לומר ששני הפירושים אמת, שכל שיש הסבר שקבלת האומנות הוא מצד האב, בין מכח הממון ובין מכח סיבות אחרות, הוי לאמצע. ויש לומר שגם הרשב"ם והרמב"ן בשני הפירושים הראשונים יודו ג"כ לסברה זו, שאם ברור שבגלל ממון האב או אהבתו הריוח לאמצע. ואף הרמב"ם יודה שאם מנהג המלך לקחת מכל בית או בגלל העשירות שבבית לקחו, הריוח לאמצע. אלא שפירושו לפי דעתם.

מתי רווחי האח חולקים לאמצע

ממשיך רבי חיים פלאגי להסתפק ולחקור בהלכה זו חמש חקירות, א. אם דין זה הוא דוקא באומנות המלך, או גם בשאר מלאכות. ב. אם בשאר תפקידי שררה הוא דומה ממש לאומנות המלך ולא לשאר מלאכות. ג. אם יש חילוק בין אחים לשותפים דעלמא שאינם אחים. ואם צריכים האחים להיות שותפים. ד. אם גם במציאה או גניבה של אחד האחים נאמר שהוא לאמצע. ה. אם האחים לא חילקו את הירושה (תפוסת הבית) זמן רב נקראים שותפים לעניין זה.

עבודת המלך, רק או גם

בספק הראשון, אם דין זה הוא דוקא באומנות המלך, או גם בשאר מלאכות. הביא הטור (ח"מ קעז) בשם ה"ר יוסף הלוי (מיגאש) דדוקא לאומנות המלך אבל לאומנות אחרת אע"פ שמינהו מחמת אחיו הוא לעצמו. וכ"כ הרמ"ה ורבינו יונתן ורבינו יונה (בפי' הראשון) והרא"ם הביאים בשיטה מקובצת. - אבל הראב"ד ורבינו יונה (בפי' השני) פירשו דאפילו לעבודת המלך קאמר, דלא מיבעיא בשאר רווחים ומציאות דהוי לאמצע כיון שהם שותפים, אלא אפילו באומנות המלך שהוא שררה שאינה ביד האדם, אלא כפי שיעלה בדעת המלך, וסלקא דעתך שהוי כמילתא דלא שכיחא ואדעתא דהכי לא נשתתף, קמ"ל דאף בזה הריוח לאמצע. - והובאו השיטות בשו"ע (הנ"ל): אחד מהאחים שמינהו המלך גבאי או סופר ... הגה... וי"א דוקא לאומנות המלך, אבל לאומנות אחרת הכל לעצמו (שם בשם ה"ר הלוי ובי' בשם הרמב"ן).

שררת המלך דוקא, או כל שררה

ובספק השני, אם בשאר תפקידי שררה הוא דומה ממש לאומנות המלך ולא לשאר מלאכות. הנה לפי פירוש השני שפירש רבינו יונה שהכוונה אפילו באומנות המלך, שהוא דבר שאינו שכיח, א"כ שאר תפקידיהם שהם שכיחים, אתו בק"ו. ואף לשיטת הראב"ד שנראה לכאורה שרק אומנות המלך שאינה ביד האדם, אלא לפי רוח המושל. מכל מקום נראה מדבריו שאם הם שותפים לכל ריוח, גם משאר אומנות הריוח לאמצע. אמנם הב"ח שם פירש דדוקא לאומנות המלך, כיון שהוא מחוקי המלכות למנות א' מהאחין הריוח לאמצע, אבל בשאר שררות של המדינה לא תיקנו חז"ל. ובמשכנות הרועים (אלחייך) הביא מה שכתב בשיטה מקובצת (בבא בתרא שם) משם ה"ר אבן מיגאש, וז"ל ודוקא לאומנות המלך, אבל שלא לאומנות המלך, כיון שאין האחים מתעסקים עמו באותו אומנות וכו', אף על גב דמנוהו מחמת אחים לעצמו, וכל שכן אם מנוהו בשביל עצמו, עכ"ל. ותמה המשכנות הרועים: לא ידעתי מה בא ללמדנו, ומה הוסיף על השמועה. ומאי שנא אומנות המלך משאר אומניות. דאי באומנות המלך מתעסק לבדו, אמאי אחיו חולקים עמו. ואי

הזמן הקבוע או לחדש או לשנה], לאחין. אם מחמת עצמו [מחמת חשיבותו ומחמת חריפותו], לעצמו. אם מחמת אחין לאחין פשיטא. לא צריכא דחריף טפי, מהו דתימא חורפיה גרים ליה, קא משמע לן. ובדאווין שטיב לא חלקו עדיין, הוי כהשתפות קיימת בהדאווין שטיב, דהנדבות לאמצע. אך בזה יש לפקפק ולומר, כיון דמאחר דבפי העולם הוחזק הדאווין שטיב לחלקו, ושהיא עומדת בחזקת הרב ר"א לחודיה, אם כן התנדבו מסתמא על דעתו לחוד. אך קשה להוציא מעות כי אם בראיה ברורה. והנה סוף דבר, והדאווין שטיב בחזקת כל האחין, והמה חזקת מרא קמא. - הכריע הדב"ח בפשיטות, שחולקים כל היורשים את הנדבות שתרמו הציבור להרחבת בית המדרש, ואין אומרים שבאו בגלל הבן ממלא המקום, אף שהיה הבן חריף טפי.

ירושת כס האדמו"רות למי

עוד כתב הדברי חיים: ועל דבר ירושת הכבוד, הנה במחילת כ"ת הבוררים הרבנים, וכי רבני החסידים שליטתם בתורת משרה, כמו רב שבנו קודם. הלא ידוע שהקדוש ר"א ואביו הק' זלה"ה לא היו רבנים, ורק מחמת גודל קדושתם ויראתם נשמעו דבריהם לכל הגליל, וינהו אחריהם ללמוד תורה ויראה מהם, גם נתנו להם נדבות לכבד יראי השם, כמותם ירבו בישראל, ושאלו עצות כאשר ישאל איש בדבר אלקים, כי היו בעלי רוח הקודש ותפלתם ודיבורם בקדושה עשו פרי. ומה נעשה אם הבאים אחריהם אין בהם קדושה זו, מה ירשו לשאול עצה, דעת אין בהם. אם להתפלל, מי יודע העולה למעלה, לא ידעתי שום צד ירושה בזה.

שיטות הראשונים בפירוש אומנות המלך

מה שפשוט להרה"ק בעל הדברי חיים מכח הסוגי' דבבא בתרא [ב"ב קמד, ב] הנ"ל, בעניין ירדת אחד מן האחין לעבודת המלך, שחולקים כל היורשים את הנדבות שתרמו הציבור להרחבת בית המדרש, מצאתי לגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל שהעלה בספרו סמיכה לחיים (הח"מ סי' טו), שיש בביאור סוגי' זו ארבע פירושים.

א. פירוש הרשב"ם שם, וז"ל: שמחמת אביו נפל לאומנות זו שכן מנהג המלך מעמיד מבית זו מוכס חדש אחד ומבית זו חדש אחד וכן מכל בתי העיר. - וכן פירש בעליות דר' יונה. וכן כתב הטור חושן משפט (קע"א), על פי אביו הרא"ש: אחין השותפין או שאר שותפין, שמינה המלך את אחד מהם להיות גבאי או שטר, אם דרך המלך ליטול אחד מכל בית ובית, ונטלהו בשביל כולם, כל מה שירויח או יפסיד באותו מינוי יהיה לאמצע, ואם אין דרכו ליטול אלא הישר בעיניו, הריוח וההפסד לעצמו.

ב. פירוש הרמב"ן שם: לאומנות המלך דוקא, אבל לשאר אומניות לעצמו הוא. ופירוש הענין כגון שמחמת עושר הוא שמינהו גבאי, שכן דרך המלכים לעשות כן, וכדאמרינן בבראשית רבה (פע"ו) במלכות הרשעה הזו שהיא מכנסת עין רעה בממונו של אדם, פלן עתיר נעבדיניה פוליטוס. ואם אינו עשיר ומחמת ממונו של אחין הוא שמינהו, לאמצע הוא. ובתוספתא תניא אם מחמת נכסים לאחין. - והביא הסמיכה לחיים שכ"כ הריטב"א ז"ל בחידושו בשם יש אומרים. והסמ"ע בפרישה שם כתב: דלדעת הטור אפילו נטלו לפי שם עשירות הבית, הריוח לאמצע.

ג. פירוש הרמב"ם בפירוש המשנה שם: אומנות זו היא עבודת המלך דוקא, והוא, שאם הוציא על פמלית המלך מן האמצע, כדי שתהיה לו הנאה מן המלך, הרי אותה הנאה לאמצע, כיון שהוציא בהשגתה מן האמצע. אבל אם נסתחר לעצמו או עשה מלאכה הרי הריח לו לבדו. ובתנופה חיים (כ"א), ו מביא הגאון רבי חיים פלאגי שדברי הרמב"ם בנויים על מה שאמרו בגמ' שם ואם מחמת עצמו לעצמו. - וכן הביא בשיטה מקובצת בשם הראב"ד, וז"ל: ואם אין לו נכסים לעצמו, אלא שמחמת הממון שהניח אביהם נתמנה, ינתן מה שיוציא מן האמצע, והריוח וההפסד לאמצע. (אלא שיתכן שהראב"ד פירש כנ"ל בשם הרמב"ן, שמחמת העשירות נתמנה, שכתב: שמחמת הממון שהניח אביהם נתמנה, ינתן מה שיוציא מן האמצע).

ד. פירוש הרמב"ם בספר היד (נחלות ט, ו): אחד מן האחין שמנהו המלך גבאי או סופר, שמכניס ומוציא בממון המלך, וכן כל כיוצא בזה מעבודת המלכים, אם מחמת אביהן מנהו כגון שהיה אביהן ידוע בדבר זה, ואמר נעמיד תחתיו בנו כדי לעשות חסד עם היתומים, הפרס שיטול וכל השכר שישתכר בעבודה לכל האחין, ואפילו היה חכם ביותר וראוי למנותו. ואם מחמת עצמו מנהו הרי זה לעצמו. - וכן פירש ביד רמ"ה שם (נד).

וכתב שם דדוקא באחים הגדולים הוא דאמרין דמציאה וגניבה לאמצע, אבל האחים הקטנים אינם צריכים לתת חלק לגדולים, עיין שם טעמו. [דברי צ"ע, כי שם מצאתי להיפך, שבגדולים וקטנים, שהגדולים לבדם הם העוסקים וטורחים בעסק השותפות, ולא הקטנים, בזה די להם לקטנים שחלוקו (בל) [במה] שבחאו מחמת הנכסים. אבל כל ששבחו מגדולים מחמת עצמן הוא לעצמן]. - הרי שבספק הרביעי נחלקו הראשונים בכוונת הירושלמי.

עד מתי אחין שלא חלקו שותפין

והספק החמישי, אחים שלא חילקו ירושתם (תפוסת הבית) זמן רב, עד אימת נקראים שותפים לעניין זה. אמרו בירושלמי שם, שאחים שותפים עד ג' דורות. ולפי זה מסיק הסמיכה לחיים שאם נכנס לתפקידו בחצר המשנה למלך, ואמר המשנה שהוא עושה כן לחדס לאביהם, חולקים לאמצע, אף אם אינם שותפים. ואף בשאר תפקידי שררה כן. אבל בשאר אומנויות או בשאר שותפים הדבר תלוי במחלוקות ראשונים ומהראוי לפשר.

פירוש הדיבורים ששלח יעקב לעשו לפי דינים אלו

בספרו תנפופה חיים (כאן, 1), מבאר הגאון רבי חיים פלאגי על פי חילוקי הדינים שכתב בביאור הסוגי, את הדברים ששלח יעקב להודיע לעשו. שיעקב אבינו חשש שמא יבוא עשו לטעון על הרכוש שרכש בבית לבן, דכיון שהם אחים ואביהם קיים, והוא שלח אותו לפדן ארם, הרי הוי ליה ממש שהרכוש בא מחמת אביהם. והרי הקול נשמע בעולם שהעשיר יעקב, כדכתיב בפרשה הקודמת, ויפרוץ האיש מאוד מאוד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים (בראשית ל, מג). והרי כתב רבינו יהונתן שכיון שהוא הרווחה גדולה חולקין האחים עמו.

ועוד חשש יעקב לפי מה שנאמר לעיל בפרשת ויצא (בראשית לא, א) וישמע את דברי בני לבן לאמור לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה. וכמו כן גם לבן אמר ותגנוב אותי. וויכוח זה עם לבן נתפרסם בעולם, ואולי נודע לעשו. ואם כן חשש שבא עשו לטעון שמגיע לו חלקו בשותפות מן הגנבה.

לכן הקדים יעקב ושלח להודיע לעשו, כמבואר במדרש רבה (ע"ה, יא) ויצו אותם לאמר, אמרו לו אל תאמר כשיצא מעמך נטל כל זה, שלא נטל בידו כלום מתפיסת הבית, אלא בשכרי קניתי כל הללו בכחי, שנאמר ועתה הייתי לשני מחנות. והיינו שהודיע לו שכיון שלא נהנה מתפיסת הבית כלום, והכל נשאר לעשו, אם כן מה שהרויח בבית לבן הרויח רק לעצמו כפי הדין, ואין לעשו בהם שום חלק.

ועוד שקניתי אלו בכחי, היינו שיגע בהם יגיעה רבה, וכמו שאמר ללבן הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שני מעיני וגו', ואת יגיע כפי ראה אלהים ויזכר אמש (בראשית לא, מ-מב). והרי כשיש לו טירחא יתירה הדין הוא שאין האחים חולקים עמו.

ועוד הודיעו, ארצה שעיר שדה אדום, ופירש החזקוני שהיתה מתחילה של שעיר, וכשנשא עשו את אהליבמה בת ענה בת צבעון בן שעיר, ירש ממנו את ארץ שעיר, ורצה יעקב לומר לו בזה, כשם שאין אתה נותן לי מה שירשת מאשתך, כן דומה בדומה עם לבן גרתי, לקחת בנותיו, ורכושי הוא מה שהכניסו לי נשותי בנותיו לאה ורחל, וכל כהאי גוונא שהוא ממה שכניסה לו אשתו, אין לאחיו חלק בהם, והכל לעצמו.

ועוד הודיעו, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, שהייתי רועה צאן, וכשהוא עוסק במלאכה באומנות, אינו מירושת אבינו כדי ליתן לך חלק. - ומה מדויקים בזה דברי הרבינו בחיי שכתב, וז"ל, הודיעו כי השי"ת ברח אותו בשכר עבודתו ויגיע כחו לא ירושת אבות, עכ"ל. והיינו ככל אשר ביארנו על פי הדינים דלעיל.

ולפי דברינו אלה מה טוב ומה נעים אומרו, ואשלחה להגיד לאדוני, דאין הגדה אלא לשון חכמה, דרצה לומר לו מה שכתב מוה"ר חיים שבת' בשו"ת תורת חיים (ה"ב), דדוקא באחים הגדולים הוא דאמרין דמציאה וגניבה לאמצע, אבל האחים הקטנים אינם צריכים לתת חלק לגדולים. ועל כן היינו דקאמר ליה, ואשלחה להגיד, חילוקי דינים אלו, בשביל היות אדוני אחי הגדול ממני, ואני אחיו הקטן, בלאו הכי לא הייתי צריך להגיד לך כל זה, וברור.

משום מחמת האחים, אף בשאר אומנויות נמי. ומשם רבינו יהונתן ז"ל כתב שם, מפני שאומנות המלך הרוחה גדולה בלי טורח, שהוא נעשה גבאי לגבות מנת המלך, ומתעסק באותו ממון שיגבה מן הא' עד שיגבה מן האחרות, עכ"ל. אבל רבינו אבן מיגאש לא חדש בה דבר בענין אומנות המלך. ואדרבה לפי הטעם שנתן בשאר אומנים, תקשה לי מאי שנא אומנות המלך, וכדכתיבנא בעניוטי. והארין במשנות הרועים שם בכל שיטות הראשונים, ואכמ"ל. - ודעת הסמיכה לחיים להכריע, דאין לחלק בין שררת המלך לשאר שררות, דוודאי כל תפקיד מהשררה נחשב לשררת המלך, כי המלך הכוונה לכל ענייני המלוכה. ואינו ממעט אלא עבודה פרטית שאינה לטובת המלכות.

דין אחים שאינם שותפין ושותפין שאינם אחים

ובספק השלישי, אם יש חילוק בין אחים לשותפים דעלמא שאינם אחים. ואם צריכים האחים להיות שותפים. לפירוש הרשב"ם במשנה שכתב: הכי גרסינן בסדר המשנה אחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות. בא לתקן שלא נגרסו האחים והשותפין, שרק כשהאחים הם שותפין שייך דין זה. וכ"כ הנימוקי יוסף: דאם אינם שותפים בתפיסת הבית או כל שותפים דעלמא אין דין זה. ובתנפופה חיים (כאן, 1) מביא הגאון רבי חיים פלאגי שביירושלמי (ב"ב ט, ג) אמרו דוקא שלא חלקו בתפיסת הבית, וניזונין מתפיסת הבית, אפילו שאינם שותפים בעסקם. אבל חלקו בתפיסת הבית, כל אחד לעצמו, וצייין למה שביארו השדה יהושע ומראה הפנים מפרשי הירושלמי. - אבל הרא"ש בפסקיו העתיק האחים והשותפים, ובקיצור הפסקים: האחים או השותפים. וכן הוא בטור. וגם רבינו ירוחם תלמיד הרא"ש (משרים נתיב כז, א ונתיב כו, ב) הביא דין זה בשותפין לחוד ובאחים לחוד. וכן מתבאר מלשון הרמב"ם (שלוחין ושותפין ה, ז): האחין או שאר הירושין שלא חלקו ירושת מורישן אלא כולן משתמשין בה ביחד הרי הן כשותפין לכל דבר, אחד מן האחין או מן השותפין שנפל לאומנות המלך הרויח לאמצע. - ובשו"ע שם הובאו שלשה דעות בזה, המחבר כתב אחד מן האחים... לא הזכיר שצריכים להיות שותפין, והרמ"א מחלק, וכל זה באחין השותפים עדיין בנכסי אביהן אבל חלקו, לא (טור בשם ר' יונה). וי"א דהוא הדין בשותפים אחרים, אם נטל אחד מהן בשביל כולן, הרויח וההפסד לאמצע (טור).

האם גם רווחי מציאה וגניבה לאמצע

ובספק הרביעי, אם גם במציאה או גניבה של אחד האחים נאמר שהוא לאמצע. לכאורה הדבר תלוי בטעם הלכה זו, דלהרמ"ה והרא"ש שכתבו שהטעם כיון דליכא טירחה, א"כ ה"ה במציאה בא לו בלי טורח. אלא דעכ"פ עיקר חסר, שהשכר אינו בא מאוצר המלך שהוא גם מכח האחים, מה שאין כן במציאה שזכו לו מן השמים ולא מצד אחיו. אלא שאם התנו שהכל לאמצע וודאי שאף מציאה וגניבה כן, אולם אם הם רק שותפין נראה דמציאה לא הוי בכלל השותפות. וכן הוא בירושלמי שם: אמר רבי אימי, בן שנראה חלוק בחיי אביו מה שסיגל סיגל לעצמו, כהדא חד בר נש איתעביד ספר, בעא אחוי מיפלג עימיה, אתא עובדא קומי רבי אמי, אמר כך אנו אומרים אדם שמצא מציאה אחיו חולקין עמו. חד בר נש נפק לשליחותא, בעא אחוי מיפלוג עימיה, אתא עובדא קומי רבי אמי, אמר כך אנו אומרים אדם שיצא לליסטייא, אחיו חולקין עמו. ופירש השדה יהושע, בן שנראה חלוק, שאינו סמוך על שלחן אביו. וכן פירש הראב"ד בשיטה מקובצת. אבל העיטור (אות שין שיתוף מב ע"ב) פירש להיפך, שנראה חלוק, שהיה סמוך על שלחן אביו, והביאו הבית יוסף כאן. הרי שביארו דעת הירושלמי שהוא מלשון בתמיה, וכי ס"ד דמוצא מציאה יתן חלק לאחיו. והיינו שאף אם לא חלקו הירושא, אין סברה שיחלקו במציאה.

אולם בהגהות מיימונית (שלוחין ה, ד): שני בני אדם שהיו שותפין ויצאו לעיר וראה אחד מהם ארנקי בבית הגוי והלך וגנבו, ואמר לחבירו שאין לו חלק בו, כי לגנוב לא היו שותפין, לפי מה דק"ל באחין השותפין נראה דחולקין. לפי הירושלמי שמביא ר"ח בב"ב האחין שיצא אחד מהם ללסטים או לגנוב בלא דעת חבירו דחולקין. - וכתב בשו"ת תורת חיים (מהרח"ש א, ז) דסברת הגהת מיימוני היא סברת בעל מתיבות שהביא הרב בעל העיטור על דברי הירושלמי, והרב בעל מתיבות והרשב"א מפרשים הלשון בניהותא¹, והרב בעל העיטור (אות שין שיתוף מב ע"ב) נחלק על זה ומפרש אותו בלשון תמיה.

1. אבל בשו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן (כא) פירש הירושלמי: אחיו חולקין עמו, בתמיה. ע"ש.

זיו ההיכל - פקודת משה

מזמור רבינו הגה"צ גאב"ד נוה אחיעזר זצ"ל

מצוה בפועל לגוף המלאך שאין לו נשמה, אבל אם אזלינן בתר מחשבה, א"כ מהמחשבה לבד נוצר מלאך שלם בגוף ונשמה, ואין כל צורך בצירופים. (הערה, ועפי"ד **הבעש"ט הקדוש** שהבאנו לעיל, שהביא החקל יצחק בשם התולדות, הרי דמחשבה עדיפה עוד ממעשה כי במקום שמחשבתו שם כל גופו כנ"ל ודו"ק). והנה בסה"ק פירשו, דמחנה האלהים אשר ראה יעקב שנאמר בסוף פ' ויצא, הם אותם המלאכים שנוצרו ממצותיו של יעקב ואותם שלח אל עשו בשליחותו, ועפי"ד י"ל דאחרי שיעקב אבינו ראה שגם מאותם המצוות שקיים בבית לבן במחשבה לבד, כי הרבה מצוות כמו כבוד אב ואם וכן המצוות התלויות בארץ לא היה יכול לקיימם בחו"ל, גם מהם נוצרו מלאכים שלמים בגוף ונשמה אף שלא קיים המצוות במעשה אלא במחשבה לבד, וע"כ שלח דוקא אותם המלאכים לעשו, כדי להוכיח לו ע"י המלאכים כי המחשבה היא העיקר, וממילא יעקב הבכור ואין לו כל סיבה לשנוא אותו, וזה הכוונה בפסוקים ובדברי רש"י הקדוש, וישלח יעקב מלאכים, היינו מלאכים ממש, שלמים בגוף ונפש, והוסיף לו עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, שגם מהמצוות שלא יכולתי לקיים בפועל ובמעשה אלא במחשבה לבד נוצרו מלאכים שלמים מלאכים ממש, הרי מכאן ראי' דאזלינן בתר המחשבה, וע"כ ואשלחה לאדוני, כפירש"י, אין לך טעם לשנוא אותי, כפי שהוכחנו דאזלינן בתר מחשבה א"כ אני הבכור ואין כל מקום לטענתך נגדי, עכ"ל ודפח"ח.

ומעתה יפורשו דברי המדרש ודברי רש"י בפסוקים בטוב טעם, עפי"ד הנועם אלימלך הנ"ל, וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, וא"כ סימן שהמחשבה היא העיקר, ובמקום שמחשבתו של אדם שם נמצא האדם כולו, וע"כ כה תאמרן לאדוני לעשו עם לבן גרתי, גרתי בגימט' תרי"ג ומדגיש רש"י, כלומר, עם לבן הרשע גרתי, היינו בחוץ לארץ, מקום שיכולתי לקיים המצוות רק במחשבה, בכל זאת ותרי"ג מצוות שמרתי, נחשב כאלו שמרתי כל המצוות, והא ראי' שמכולם נבראו מלאכים ממש כנ"ל. וא"כ אני קיימתי גם מצוות כבוד אב יותר ממך, וכן מצוות ישוב א"י, כדברי החקל יצחק הנ"ל, ולכן שפיר מסמיך המדרש לכאן את הפסוק, קומה ה' קדמה פניו הכריעהו פלטה נפשי מרשע חרבך, הכריעהו לכף חובה שוברוהו, כי הוא לא קיים כהוגן מצוות כבוד אב, פלטה נפשי מאותו רשע, שהוא בא מכחה של אותה החרב, שנאמר ועל חרבך תחיה, כפי הקדוש הנועם אלימלך, שמצוות כבוד אב של עשו שבזכותה נתברך בברכת ועל חרבך תחיה, כי ציד בפיו, אין לו שליטה עליהם כי רצה להכשיל את אביו בכלב שצד, ומניה וביה אבא ליזל ביה נרגא, כי יעקב במחשבתו הטהורה קיים מצוות כבוד אביו בשלימות, ועשו ברמאות כנ"ל, וע"כ מן הדין הוא שהשי"ת יציל אותי מחרבו של עשו, כי כל עיקרה של הברכה שקבל ועל חרבך תחיה בטעות יסודה וכנ"ל וא"ש בס"ד.

ובהנ"ל יל"פ גם המדרש (ב"ד פרשה ע"ה ה'), ד"א וישלח יעקב מלאכים, זהו שנאמר ברוה"ק ע"י שלמה מלך ישראל (משלי י'), ברכות לראש צדיק ופי רשע יכסה חמס, כנגד מי אמר שלמה המקרא הזה לא אמרו אלא כנגד יעקב ועשו, ברכות לראש צדיק זה יעקב, ופי רשע יכסה חמס זה עשו הרשע, כי ע"י המלאכים ששלח שהיו מלאכים ממש, כדברי אאמ"ר זצ"ל, מוכח דאזלינן בתר מחשבה, וא"כ בצדק מגיעות הברכות ליעקב, כי יצחק רצה לברך את בנו הבכור דוקא, ואם אזלינן בתר מחשבה יעקב הבכור כנ"ל, וא"כ יצחק גם במחשבה וגם במעשה התכוון לברך בפועל את יעקב, כי לו הם מגיעים בדין ולא לעשו שכל מעשיו היו חמס, אפילו מצוות כבוד אב עשה בחמס ורצה להכשיל את אביו בכלב שצד כדברי הנוע"א. ודו"ק היטב.

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדם, ויצו אותם לאמור כה תאמרן לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ברש"י; מלאכים ממש, גרתי, ד"א גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. ויל"ד באריכות לשון קדשו של רש"י, כלומר עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, מהו הכלומר, ולמה צריך להזכיר האמור בפסוק עם לבן גרתי. ובמדרש, וישלח וגו' ר' פנחס בשם ר' ראובן (תהלים ד"ו) פתח, קומה ה' קדמה פניו הכריעהו פלטה נפשי מרשע חרבך, ובהמשך שם דורש המדרש הכריעהו לכף חובה, שוברוהו וכו', פלטה נפשי מרשע חרבך, מאותו רשע שהוא בא מכחה של אותה החרב שנא' ועל חרבך תחיה. ויל"פ בס"ד בהקדם דברי הקדוש הנועם אלימלך (ריש פ' ויצא) לפרש הפסוק בפ' בשלח, ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב וזל"ק: היות שסיבת השליטה של עשו על עם הקדוש הוא הכל בכח מצוות כיבוד אב שעשה, ובמה היה כיבודו בחרבו, שהיה ציד בפיו של יצחק ולזה אמר לו, על חרבך תחיה, פי' בשביל מצוות שעשית בחרבך ע"י כך היה לך חיות, ולזה לא כתב בחרבך תחיה, כ"א על פי' כמו בשביל. וישראל כשרוצין להחליש כחו של עשו, אינם צריכים לעמוד נגדו בכח כל תרי"ג מצוות שמקיימין תמיד, כי אפילו בכח מצוותו, אין לו שליטה עליהם כי הם קיימו כבוד אב יותר ממנו, כמבואר בתורה הקדושה, שיעקב כיבד את אביו יותר, כדאייתא במדרש שעשוי לא מצא ציד להביא וצד כלב ורצה להאכילו לאביו, ונמצא מניה וביה ליזל ביה נרגא, וזהו ויחלוש יהושע כו' לפי חרב, פי' לפי מדרגתו וכחו של חרבו אשר לזה המציא עצמו ללחום עם ישראל, בזה עצמו החליש אותו כנ"ל עכ"ל"ק.

ועפי"ד יל"פ בפשטות הפסוק והמדרש, וישלח יעקב מלאכים כו' עם לבן גרתי"י כדברי רש"י, ותרי"ג מצוות שמרתי, שיעקב יצא נגד עשו להכריע אותו עם כל התרי"ג מצוות, משום שחשש שיש לעשו זכות כיבוד אב, מצוה שהוא לא היה יכול לקיימה בהיותו בבית לבן, וזה כוונת המדרש, קומה ה' קדמה פניו הכריעהו פלטה נפשי מרשע חרבך, מאותו רשע שהוא בא מכחה של אותה החרב שנא' ועל חרבך תחיה, היינו שהוא בא בזכות מצוות כיבוד אב שעל זה נתברך בברכת ועל חרבך תחיה, וכדברי הנועם אלימלך, לכן היה מוכרח לשלוח המלאכים שיודיעו שיעקב שמר כל התרי"ג מצוות וק"ל.

אולם בעומק יותר יל"פ בהקדם דברי החקל יצחק בפרשתו, וזל"ק: "ואייתא במד"ר שנתיידיא יעקב אבינו מפני עשו, מחמת שהוא ישב כל השנים בא"י וקיים כבוד אב ואם, ויש לו זכות ארץ ישראל וזכות כיבוד אביו, וכ"ז אי אזלינן בתר מעשה, אבל אי אזלינן בתר מחשבה אין לעשו שום זכות, דהא מן הצבועים ה' וכל מעשיו היו רק לפנים, לרמות בו אביו כדי לברכו ולהנחילו כל מחמדי עוה"ז, והא ראי' דהי' מצפה על מיתת אביו כמו שאמר, יקרבו ימי אבא אבי וגו' וכמאחז"ל, ותמיד ה' דרכו לילך למצרים להיות שטוף בזימה כמוהם וכדאייתא במד"ר כאן, הלך ונטל אגרומי ממצרים כו' ע"ש, והא אחז"ל כל הדר בחו"ל דומה כמי שאין לו אלקי, ודקדק רבינו **הבעש"ט** והובא **בתולדות**, מה לשון דומ"ה, ע"כ פי' דמייירי במי שיושב בא"י ומחשבתו בחו"ל, ע"כ דומה לו וכו' אבל באמת אין לו, דהא מחשבתו אינו שם, וכן הדר בחו"ל ומחשבתו בא"י דומה וכו', אבל באמת יש לו, דבמקום מחשבתו שם כל גופו עכדה"ק. וה"נ ה' אצל אבינו הזקן שאע"פ שהי' בחרך, אבל מחשבתו ה' תמיד בא"י במקום המקדש, ע"כ נדמה שאין לו זכות א"י אבל היה לו, ובעשיו ה' להיפוך" עכ"ל"ק הנצרך לענינו.

ואקדים עוד דבר נחמד מדברי **אאמ"ר זצ"ל בברכת אברהם** בפרשתו, שמפרש דברי רש"י הקדוש, מלאכים ממש, וכן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, דכלל קשה איך יכול ה' יעקב לקיים כל המצוות בחו"ל, וזל"ק: ולתרוץ כל הנ"ל אקדים מה דאייתא בספרי הדרוש דיעקב ה' בכור ליצירה, ואי אזלינן בתר מחשבה הוא הבכור, אבל אם בתר מעשה עשוי הבכור, כי למעשה הוא נולד ראשון. והנה ידועים דברי **ההפלאה** לפרש הגמ' (קידושין מ"ע"א), מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, דמכל מצוה שהאדם עושה נוצר מלאך, ואם עושה המצוה במעשה לבד אבל שלא בכוונה ומחשבה טהורה, נוצר רק גוף המלאך ולא הנשמה, ולהיפך אם חושב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה נוצרת נשמה של מלאך אבל לא הגוף. וע"כ אם אדם חושב מחשבה טובה הקב"ה בורא ממנה נשמה של מלאך, ומצרף נשמה זו לגוף של המלאך שנוצר ממעשה מצוה שנעשה שלא בכוונה, ועי"ז נשלם המלאך בגוף ובנשמה, עכדפח"ח. וכעין זה הובא **במנוחת זהב** בשם **הר"ד זושא זי"ע**, על דברי רבי פנחס בן יאיר (הולק' ד' ע"ב), ישראל קדושים הם יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה עי"ש דפח"ח, ואייתא בספרים, דזה תינה אם אזלינן בתר מעשה אז נוצר המלאך רק ממעשה, וכשחסרה המחשבה מוסיפים את המחשבה טובה של זה שלא עשה

חידות לפרשת השבוע

1. כשתינוע הילד לפסוק "הידעת את לבן בן נחור" (בס, ת). הסביר: אביו של לבן אינו נחור אלא חסבא. כי אביו של לבן היה בתואל.
2. ב"ד פסוקים רצופים (פרק ל"פס: לד, לה, לו, לז), מופיעה תיבת **לבן**, כאשר פעם הכונה לבן הארמי, ופעם הכונה צבע לבן עי"ש. © כל הזכויות שמורות במשמעות ב"י.

גמ"ח כלי עבודה "אביה" (שיכון ו) טלפון: 03-6780673 או 054-2149883 (שלמה)

רוב כלי העבודה: פטישון, רתנת, דיסק, מקדחות, מברגות, קונגו, וכי"ב חדש! מכשיר היתוך לקרמיקה ויעוץ וליזוי מקצועי חינם!

גמ"ח חדש!
160 מטבעות כסף
לעשיית 'פדיון נפש', על פי האריז"ל והרש"ש
טלפון: 03-6780673 או 054-2149883 (שלמה)